

โลกทรรศน์

อุกฤษฎ์ ปัทมานันท์

ย้อนพิณจสหรัฐอเมริกา (1)

เราอาจรำคาญบ้าง สงสัยบ้าง และไม่พอใจบ้างต่อบทบาทของสหรัฐอเมริกาต่อโลก สิ่งหนึ่งที่ควรพิจารณาคือ ภาพใหญ่หรือหลักการใหญ่ของบทบาทสหรัฐอเมริกาต่อโลก

แน่นอน บุคลิก ที่ปรึกษา ทีมงานและกลุ่มผลประโยชน์ภายในสังคมอเมริกันย่อมมีผลต่อบทบาทสหรัฐอเมริกาไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

ผมอยากจะชวนพวกเราย้อนดูบทบาทสหรัฐอเมริกาต่อโลก ตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (George W. Bush) บิล คลินตัน (Bill Clinton) และ บารัค โอบามา (Barack Obama) ซึ่งสหรัฐอเมริกาภายใต้ประธานาธิบดีเหล่านี้ต่างพึงพอใจกับระเบียบเสรีนิยมระหว่างประเทศ ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้ทำนุบำรุงมายาวนานกว่า 70 ปี

ประธานาธิบดีสหรัฐต่างถูกวาดภาพต่าง ๆ นานา เช่น บางคนเป็นพวกอุดมคติหัวอ่อน บางคนเป็นสังคมนิยมแบบเลือดเย็น หรือไม่ก็ไม่มีความสามารถเพียงพอ ไม่มีความรู้เพียงพอ

เปล่าเลยครับ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาแต่ละคนล้วนมาจากตระกูลดี ตระกูลร่ำรวย จบมหาวิทยาลัยชั้นนำของสหรัฐอเมริกา บางคนผ่านการเป็นนักการเมืองในระดับมลรัฐ เป็นผู้ว่าการรัฐสำคัญของสหรัฐอเมริกา

สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นการบ่มเพาะความเป็นผู้นำอยู่ในตัวของคนที่จะเป็นผู้นำประเทศที่มีอำนาจมากที่สุดในโลก

ทว่า โดยภาพรวมประธานาธิบดีสหรัฐทุกคนเข้าใจเป็นอย่างดีในอุดมการณ์เสรีนิยม (Liberalism) และออกไปในทางอารมณ์อนุรักษนิยม (ในเสรีนิยม) นี้ด้วยซ้ำ ผู้นำบางคนถูกมองว่า อยู่ในระหว่างการขยายอำนาจเกินไป และวางบทบาทสหรัฐอเมริกาแบบมหาอำนาจเดี่ยว ไม่สนใจกติกาพหุภาคีเลย

อย่างไรก็ตาม ผู้นำสหรัฐอเมริกาทั้งหมดต่างวางแนวนโยบายสหรัฐอเมริกาที่มีต่อโลกว่า จะทำอะไรให้ระเบียบเสรีนิยม (Liberal Order) เดินหน้าต่อไป

ความสำคัญอันดับแรก

และระเบียบโลก

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อาจกล่าวได้ว่า อยู่ในยุคมืด ไม่มีกฎกติกาของระบบตลาด และไม่มีความร่วมมือใดๆ ทั้งสิ้น จนนำไปสู่ความหายนะทางเศรษฐกิจ

สหรัฐอเมริกาเชื่อว่า แกนหลักของระเบียบคือ ประชาธิปไตย ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่อยู่ท่ามกลางและมีความซ้อนทับกับสิ่งที่สหรัฐอเมริกามีส่วนสร้างขึ้นในสถาบันต่างๆ ได้แก่ สหประชาชาติ องค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (NATO) และสหภาพยุโรป

อันเป็นสถาบันที่จะนำไปสู่ความร่วมมือ ทวิภาคี ความร่วมมือระดับภูมิภาคและกลุ่ม หรือองค์การระหว่างประเทศต่างๆ

9/11 และหลังจากนั้น

ช่วงทศวรรษ 1990 สิ่งที่เป็นภัยคุกคามชาติมหาอำนาจและโลกาภิวัตน์เกิดขึ้นคือ การก่อการร้ายเติบโตขึ้น เกิดการเคลื่อนไหวอย่างท่วมท้นของสินค้าและผู้คนข้ามพรมแดนอย่างมหาศาล การก่อการร้ายเองแสดงถึงทั้งเป็นเป้าหมายและครอบคลุมปริมาณความรุนแรงต่างๆ ขององค์กรที่ไม่ใช่รัฐ

ทีมของประธานาธิบดี บิล คลินตัน เตือนถึงอันตรายของพวกก่อการร้ายฟรีแลนซ์หรือเอกเทศ ได้แก่ กลุ่มอิสลามหัวรุนแรง เช่น กลุ่ม al Qaeda

ส่วนทีมงานของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช มีแนวความคิดเป็นของตัวเอง อย่างไรก็ตาม ทีมงานของเขามุ่งไปที่ความมั่นคงอื่นๆ เช่น อิรักและจีน อันทำให้แนวนโยบายของสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจน้อยต่อระบบพหุภาคี และมุ่งแต่ความเป็นอิสระของสหรัฐอเมริกา เช่น สหรัฐอเมริกาไม่สนใจพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ซึ่งว่าด้านแนวความคิดเรื่อง โลกร้อน (climate change) และสหรัฐอเมริกาก็ยังไม่ได้ลงนามในพิธีสารนี้ ไม่สนใจศาลอาญาระหว่างประเทศ และสนธิสัญญาต่อต้านขีปนาวุธ

ต่อจากนั้น การก่อการร้ายก็นำมาสู่เหตุการณ์ 9/11 คือ การบุกถล่มโจมตีดิกในนิวยอร์กและวอชิงตัน โดยการจี้เครื่องบินโดยสารพุ่งชน ซึ่งได้สังหารคนนับพันๆ คน เหตุการณ์นี้ การต่อสู้กับภัยอันตราย จึงเป็นเป้าหมายสูงสุดของสหรัฐอเมริกา และก็นำมาสู่ความสลับซับซ้อน และเสี่ยงไม่ได้ที่จะต้องต่อสู้กันอย่างยาวนาน และนำมาซึ่งนโยบายที่ถูกสังคมโลกตั้งคำถามมากมาย

ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เลยคือ เกิดการเปลี่ยนย้าย

ใหญ่ของนโยบายต่อโลกของสหรัฐอเมริกา การใช้ประมาณจำนวนมหาศาลในการทำสงครามในบางประเทศที่ไม่มีการเชื่อมโยงกันเลยของการก่อการร้าย มีการรณรงค์โจมตีทางทหารต่อ al Qaeda พวกต่างๆ ในอัฟกานิสถาน สร้างความเข้มแข็งต่อการปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายทั่วโลก และรวบรวมข่าวกรองต่างๆ และสหรัฐอเมริกาได้ก่อตั้งกระทรวงใหม่คือ กระทรวง Homeland Security ความแปลกประหลาดของการเมืองในตะวันออกกลาง และความเป็นใหญ่ของสหรัฐอเมริกาได้แสดงบทบาทในที่นี้ด้วย

ทั้งหลายทั้งมวลนี้ ทำให้การโจมตี 9/11 มีผลทางจิตวิทยาต่อคนอเมริกันคล้ายการถูกโจมตี Pearl Harbor ในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง

และคล้ายกับผลทางภูมิรัฐศาสตร์ของการที่คอมมิวนิสต์บุกเกาหลีใต้ในปี 1950

มันเท่ากับย้ำเตือนความหวาดกลัว และสร้างข้อจำกัดในการเคลื่อนกำลังอำนาจของสหรัฐอเมริกา และนำมาซึ่งความพยายามต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งทำได้ไม่มากนัก

แต่ยังนำมาสู่การรณรงค์ครั้งใหญ่เพื่อให้บรรลุความมั่นคงโดยองค์รวม การเปลี่ยนจากการโอบอุ้มโลก ที่บ่อยครั้งรัฐบาลสหรัฐอเมริกาใช้อาวุธเป็นเครื่องมือสำคัญ

ในที่สุด ก็มาถึงคำสั่งตายของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช คือ

ยึดเอาไว้ก่อน การเปลี่ยนระบอบการปกครอง และการแบ่งแยกระหว่างมิตรกับศัตรู การลดลำดับความน่าเชื่อถือ และการทอดทิ้งบางสิ่งบางอย่าง ●